

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 2

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
соціалізація та соціальна адаптація особистості”,
м. Київ, МАУП, 14 травня 2010 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Туриніна О. Л., канд. психол. наук, проф. — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім О-72 “Персонал”, 2010 —

Вип. 2 : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, м. Київ, МАУП, 14 трав. 2010 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), О. Л. Туриніна (відп. ред.). — 2011. — 208 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: соціалізація та соціальна адаптація особистості”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
- © ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011

ЗМІСТ

К. В. Корсак

*Альтруїзм — найвища цінність освіти
і виховання у XXI столітті.....* 5

М. П. Лукашевич

*Соціологія соціальної роботи:
дослідницькі можливості проблем
соціалізації людей з особливими
потребами.....* 11

Ю. М. Сафонов

*Стандартизація освіти як складова
інноваційно-прогресивного впливу
на підготовку студентів фахових
спеціальностей.....* 16

М. І. Рудакевич

*Шляхи та умови розвитку творчого
мислення студентів вищого
навчального закладу.....* 18

К. І. Приходченко

*Шляхи та умови розвитку професійних
якостей педагога.....* 20

Л. Б. Шостак

*Бізнес-освіта в Україні: проблеми
і перспективи розвитку.....* 24

Н. М. Чернуха

*На шляху до толерантності
та взаєморозуміння як пріоритетних
складових соціальної самореалізації
сучасної молоді.....* 30

О. В. Баєва

*Система вищої освіти в США:
державно-громадські засади
управління.....* 34

П. Валла, В. В. Мироненко,

І. Г. Саєвич

Евтифроніка та її завдання..... 39

О. М. Рудакевич

*Студентські дебати як ефективний
засіб формування політичної
культури молоді.....* 43

В. П. Савельєв

*Кризові явища в системі вищої освіти
України та деякі шляхи їх подолання.....* 45

Ф. М. Медвідь

*Сучасний український виховний ідеал
в умовах необхідності зміцнення
національної єдності.....* 51

І. М. Найдьонов

*Інтерактивне навчання в системі
підготовки менеджера освітніх
організацій.....* 56

Т. І. Науменко

*Використання комп'ютера
в дошкільному закладі в період
адаптації дітей раннього віку.....* 61

Л. І. Романовська

*Соціальна робота в Україні в контексті
системного підходу.....* 66

В. В. Шконда

*Синергетика в образовательной
деятельности.....* 72

В. В. Токар

*Ціннісні пріоритети освіти в контексті
посткризової мобілізаційно-інноваційної
моделі співрозвитку України.....* 74

Л. О. Згала-Лозинська

*Особливості активізації процесу
навчання студентів із застосуванням
інтернет-технологій.....* 78

В. А. Гапоненко

*Напрями підвищення рівня викладання
політичної науки в Україні.....* 82

В. М. Колтаков

*Проблема поняттєво-категоріального
апарату в педагогіці розвитку.....* 87

С. В. Капанов

*К вопросу мониторинга здоровья студентов
и ученической молодежи в современных
социокультурных условиях Украины.....* 96

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 2, 2011, 78–81

Ефективність освітнього процесу багато в чому визначається методикою викладання. В умовах переходу до Болонської системи передбачено провести зміни до навчальних планів, у результаті чого кількість аудиторних занять значною мірою скорочується, а кількість годин на самостійне опрацювання матеріалу практично становить 50 %. А отже, поступово нівелюється різниця між денною та заочною формами навчання. Широке використання уніфікованих методів і перехід на виключно письмове засвоєння знань формально знижує роль викладача в безпосередньому процесі навчання. Тоді як рівень підготовки і ефективність навчання перебувають у прямій залежності від взаємодії ланки викладач – студент [1]. У процесі навчання студент повинен навчитися розбиратися не тільки в змодельованих, а й реальних економічних процесах. У даному випадку головну роль у підготовці студентів відіграє їх самостійна робота, особливий розвиток навичок самостійного пошуку при виконанні рефератів, курсових та інших дослідницьких робіт. Використання навчальної і допоміжної літератури може мати більший ефект, якщо за наявності певних умов активно впроваджувати в процес навчання Інтернет. У цьому випадку межі спілкування студентів із викладачем розсуваються і в просторі, і в часі [2].

Студенти заочної форми навчання змушені 6–10 тижнів на рік проводити у навчальному закладі на установчих заняттях, залікових і екзаменаційних сесіях. Це вкрай невигідно працевлаштуванням, що неминуче позначається і на студентах. Іногородні студенти несуть значні витрати на поїздки і проживання під час сесій. Як правило, невисока якість підготовки фахівців, однією з основних причин якої є практично повна відсутність спеціальних навчальних матеріалів і консультацій з викладачами в міжсесійні періоди. Усе це не стимулює студентів до здобування нових знань, а лише мотивує до швидкого проходження даного “навчання” та отримання кваліфікаційного документа. Одним із виходів зазначеної проблеми є широке використання дистанційної освіти, телекомунікаційних технологій.

Природно, для того щоб вибір був зроблений на користь застосування елементів дистанційного навчання, треба, щоб їх використання було для студента зручним (менше проблем з працевлаштуванням та ін.) й економічно вигідним (ціна додаткових навчальних матеріалів й освітніх послуг має бути меншою, ніж вартість проїзду і проживання під час сесії).

Дистанційне навчання у вигляді заочного навчання зародилося на початку XX ст. Нині заочно можна здобути вищу

освіту, вивчити іноземну мову, підготуватися до вступу у ВНЗ і т. д. Проте через погано налагоджену взаємодію між викладачами і студентами і відсутність контролю над процесом навчання студентів-заочників у періоди між екзаменаційними сесіями якості подібного навчання виявляється гіршою за ту, що можна отримати на денній формі навчання.

Сучасну фазу розвитку дистанційного навчання можна схарактеризувати як телекомунікаційну. Це фаза спілкування, фаза трансферу інформації і знань. Навчання і робота сьогодні – синоніми: професійні знання старіють дуже швидко, тому необхідне їх постійне вдосконалення. Світова телекомунікаційна інфраструктура дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання загального обміну інформацією, незалежно від часових і просторових поясів.

Дистанційне навчання дає можливість вчитися жителям регіонів, де немає інших можливостей для професійної підготовки або здобуття якісної вищої освіти, немає університету потрібного профілю або викладачів необхідного рівня кваліфікації.

Використання елементів дистанційного навчання значною мірою здатне допомогти подолати труднощі, які відчуває українська система заочної освіти.

Використання дистанційного навчання на заочному факультеті має бути прийнятне для ВНЗ з економічної точки зору, для цього необхідно забезпечити максимальне використання вже розроблених і створюваних у вищій навчальній матеріалів (електронних підручників, тестових систем, друкарської допомоги тощо).

Найбільш економічно вигідне дистанційне навчання іногороднім студентам, при цьому навіть серед них не всі погодяться перейти на нову технологію.

Розглянемо організацію процесу навчання.

1. Для вивчення предмета студент купує навчальний посібник перед початком семестру. Оптимальною є наявність друкованого варіанту для самостійної роботи вдома та електронного варіанту, що поєднує можливості читання тексту, якісних ілюстрацій, довідкового матеріалу, глосарію, тестування, анімації тощо. При цьому вивчати предмет студент може в зручній для нього годині впродовж усього семестру.

2. Для закріплення отриманого матеріалу студент має можливість поставити викладачеві запитання по електронній пошті. Викладач призначає ряд “контрольних точок”. Студент зобов’язаний пройти комп’ютерні тести (з відправкою результатів викладачеві) або відповісти на контрольні питання по *e-mail*. Важливо, щоб контакт з викладачем здійснювався протягом усього семестру.

3. Часткова заміна лабораторних робіт експериментами на моделюючих програмах.

4. Прийом іспиту або заліку на першій стадії бажано проводити при особистому контакті студента з викладачем.

Для роботи з електронними навчальними курсами студенти можуть використовувати власні комп’ютери або комп’ютери, що на роботі.

На сьогодні в МАУП вже активно використовуються елементи дистанційного навчання в навчальному процесі у телеуніверситеті.

Навчальний процес системи дистанційної освіти, спираючись на передові технології, має ряд унікальних якостей, таких як гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтованість на споживача. Під технологіями дистанційного навчання маються на увазі технології переробки наочного змісту освіти, організації самостійних, індивідуальних і групових занять, навчальної практики, моніторингу атестації, а також технології підготовки навчальних посібників і матеріалів, що за-

безпечують ефективне і якісне навчання на відстані. Характерними особливостями дистанційного навчання, порівняно з традиційними формами (очна, заочна, вечірня та їх комбінації), є:

- переробка наочного змісту освіти та підготовка навчально-методичної допомоги;
- організація ефективного і якісного навчання (та самонавчання), його моніторинг.

Урахування психологічних аспектів дистанційного навчання спрямоване на підвищення ефективності провідної форми навчання студентів — самостійну роботу. У свою чергу, самостійність у навчанні пов'язана з певними організаційними формами роботи і зі змістом самостійної пізнавальної діяльності.

До складу пізнавальної самостійності студентів включаються три основні компоненти: мотиваційний, змістовно-операційний і вольовий. Мотиваційний компонент характеризується прагненням до діяльності, яке виникає на основі усвідомлення суперечності між виниклою пізнавальною потребою і важливістю її задоволення власними силами.

Важливим інтегрованим чинником типології дистанційних університетів є сукупність використовуваних у навчальному процесі педагогічних методів і прийомів. Вибравши як критерій спосіб комунікації викладачів і учнів, ці методи (прийоми) можна класифікувати таким чином:

- Методи навчання за допомогою взаємодії учня з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача та інших вчителів (самонавчання). Для розвитку цих методів характерний мультимедіа підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друкарські, аудіо-, відеоматеріали, і, що особливо важливе для електронних університетів, — навчальні матеріали, що

доставляються по комп'ютерних мережах [3].

- Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем або одного студента з іншим студентом (навчання “один в одного”). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, голосова пошта, електронна пошта. Розвиток теленавчництва, опосередкованого комп'ютерними мережами, є важливим компонентом навчального процесу в електронних університетах.
- Методи, в основі яких лежить демонстрація студентам навчального матеріалу викладачем або експертом, при якому ті, хто навчається, не відіграють активної ролі в комунікації (навчання “один для багатьох”). Ці методи, властиві традиційній освітній системі, отримують новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій. Так, лекції, записані на аудіо- або відеокасетах, що читаються по радіо або телебаченню, мають доповнюватися в сучасному дистанційному освітньому процесі так званими проблемними “*е-лекціями*” (електронними лекціями), тобто лекційним матеріалом, що поширюється за допомогою комп'ютерних мереж та так званих “альтанок” або “систем дощок оголошень”. Проблема *е-лекція* може бути підбіркою статей або витягів з них, а також навчальним матеріалом, які готують самі студенти до майбутніх дискусій. На базі технології “електронної дошки оголошень” розвивається також метод проведення навчальних електронних симпозіумів, що є серією виступів кількох авторитетів (“перших спікерів”).

- Методи, для яких характерна активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу (навчання “від багатьох до багатьох”). Значення цих методів та інтенсивність їх використання істотно зростає з розвитком навчальних телекомунікаційних технологій. Іншими словами, інтерактивні взаємодії між самими студентами, а не тільки між викладачем і студентами, стають важливим джерелом здобуття знань. Розвиток цих методів пов’язаний з проведенням навчальних колективних дискусій і конференцій. Технології аудіо-, аудіографічних і відео-конференцій дають можливість активно розвивати такі методи в дистанційній освіті. Особливу роль у навчальному процесі дистанційних університетів відіграють комп’ютерні конференції, завдяки яким всі учасники дискусії обмінюються письмовими повідомленнями як у синхронному, так і в асинхронному режимі, що має велику дидактичну цінність. Комп’ютерно-опосередковані комунікації дають змогу активніше використовувати такі методи навчання, як дебати, моделювання, рольові ігри, дискусійні групи, мозкові атаки, метод Дельфі, метод номінальної групи, форуми, проектні групи. Так, метод “мозкової атаки” є стратегією взаємодії, що дає змогу групам студентів ефективно генерувати ідеї. Цей метод заохочує членів групи мислити творчо і розвивати ідеї інших членів групи. Основною метою методу мозкової атаки є створення фонду ідей за певною темою. При мозковій атаці виключається критицизм,

заохочуються вільні асоціативні думки.

Але заочне та дистанційне навчання мають і слабкі сторони. Це передусім можливе погіршення якості освіти, зумовлене такими чинниками:

- можливою відсутністю у філіях достатньої кількості кваліфікованих педагогічних кадрів;
- неможливістю швидкого створення необхідної матеріальної навчально-лабораторної бази у філії;
- економічною недоцільністю розгортання у філії повнокомплектних лабораторних комплексів і лекційних мультимедійних систем через малу кількість студентів;
- відсутністю у філіях традицій і досвіду постановки і проведення науково-дослідних та навчальних робіт і експериментів.

Вирішення зазначеної проблеми — це розробка нового покоління навчальної техніки з використанням комп’ютерних моделей, анімаційного і фізичного моделювання досліджуваних об’єктів, процесів і явищ.

На зміну колишній моделі навчання має прийти нова модель, заснована на таких положеннях: у центрі — розвиток здібності до самонавчання; в основі навчальної діяльності — співпраця усіх учасників навчального процесу.

Література

1. Андреев Е. Г. Педагогика в работе лектора. — М., 1974.
2. Основы педагогического мастерства: Учеб. пособие для пед. учеб. заведений / Под ред. И. А. Зазюна. — М., 1989.
3. Савельев В. П., Туляков Ю. Т. Самостоятельная работа — важная составная часть учебного процесса. — Симферополь, 1993.